

Nieuwsbrief

Stichting Taalverdediging

Voor herstel en behoud van het Nederlands - 2016 - Nummer 3

Nóg meer Engels in de collegezalen!

Genoeg is niet genoeg voor het hoger onderwijs. Volgens een bericht in de Volkskrant van 26 augustus zou uit onderzoek blijken dat van alle opleidingen die Nederlandse universiteiten dit studiejaar aanbieden nu al 60% volledig in het Engels wordt gegeven. Bij de masteropleidingen zelfs meer dan 70%. De vraag is altijd hoe nauwkeurig dit soort onderzoeken zijn. Duidelijk is wel dat er sprake is van een tendens.

Voorstanders gebruiken allerlei redeneringen om dit vreemde gedrag te verdedigen. Beter aansluiting op de internationale academische wereld, concurrentie met andere universiteiten, aansluiting op een internationale loopbaan, aantrekken van meer studenten uit het buitenland door Engelstalig onderwijs enz. Het zijn altijd dezelfde vage argumenten die worden gebruikt. Het klinkt niet overtuigend. Waarom zou een door belastinggeld betaalde Nederlandse universiteit studenten moeten voorbereiden op een loopbaan in het buitenland door over te gaan op de voertaal Engels? Wat vaak verzwegen wordt, is dat een bepaalde opleiding te weinig studenten trekt en alleen in stand kan blijven door het aantrekken van buitenlandse studenten. Het komt zelfs voor dat een opleiding in stand gehouden wordt door studenten van buiten de EU aan te trekken, studenten die, althans op papier, het volle pond moeten betalen voor hun studie. Zoals bekend worden de universiteiten in Nederland bekostigd op basis van het aantal studenten.

Tegenstanders wijzen op de nadelen voor de positie van de eigen taal. Het gebruik van de eigen taal op het hoogste niveau valt weg. Het gevolg is dat de eigen taal en cultuur als het ware worden onthoofd. De eigen taal wordt niet meer in alle bereiken volwaardig gebruikt. In het krantenartikel wordt gewezen op het feit dat de meeste studenten gaan werken in Nederland en later niet in staat zullen zijn om zich op universitair niveau uit te drukken in de eigen taal, mondeling en schriftelijk. Het is nu al zo dat het Nederlands van studenten erbarmelijk is, ook zonder de invloed van het Engels. In het artikel wordt terecht gesteld dat studenten in de eerste drie jaren het Nederlands op een academisch niveau dienen te leren te gebruiken. De verengelsing kan ook een verborgen agenda hebben, namelijk het opwerpen van een hindernis en zodoende het beperken van het aantal studenten. Voor de meeste studenten zal het Engels zeker een obstakel zijn. Een academische denkwijze aanleren en dat in een vreemde taal. Dat is dubbel zo zwaar.

Er is geen enkele noodzaak om zo massaal over te gaan op het Engels. Dat het toch gebeurt, heeft veel te maken met het statusdenken van de universitaire kaste. Men wil meedoen aan de grote wereld. Alles moet

daarvoor wijken. Deze kaste heeft geen enkel gevoel voor eigen taal en cultuur. Ziet daar waarschijnlijk ook op neer. De eigen taal op het hoogste niveau valt weg. Wat deze kaste ook vergeet, is dat de universiteit wordt betaald uit de belastingen en dus ten dienste dient te staan van de Nederlandse gemeenschap. Veel weerstand tegen de verengelsing is er niet in het academische wereldje. Er zijn enkele wetenschappers die protesteren, maar het blijft bij incidentele acties. Er bestaat met betrekking tot het taalgebruik wetgeving. Die wetgeving wordt echter met voeten getreden. Het ministerie van onderwijs kijkt de andere kant op. Uit het artikel blijkt dat de minister wel bezwaar heeft als universiteiten Engelstalig onderwijs aanbieden, alleen maar om meer internationale studenten aan te trekken. Te vrezen valt dat deze waarschuwing bij woorden zal blijven. Het ministerie is onderdeel van het probleem.

De oplossing zou moeten komen van de politiek, al valt er van deze kant niet veel te verwachten. Er zijn kritische geluiden, maar de overgrote meerderheid vindt het allemaal best zo. De problematiek komt in het artikel van de Volkskrant zeer onvolledig tot uiting. Er worden wat voors en tegens genoemd, maar tot een echte analyse komt het niet. Het is te hopen dat de Volkskrant zich bewust is van de gevaren en in de toekomst meer aandacht aan deze problematiek gaat besteden.

Analfabetisme op school

In mei 2016 heeft de Rekenkamer een kritisch rapport uitgebracht over de bestrijding van analfabetisme onder Nederlandse volwassenen. Laaggelettertheid wordt onderschat door het ministerie van Onderwijs. Het aantal laaggeletterden neemt toe.

In een ingezonden brief in de Volkskrant van 28 april stelt een deskundige, mevrouw Bartels, dat het probleem nog veel erger is. Uit het driejaarlijkse Pisa-onderzoek blijkt namelijk dat bijna een op de zeven Nederlandse jongeren op vijftienjarige leeftijd tot de laaggeletterden behoort. Dit betekent niet de leesvaardigheid bezitten die nodig is om met vrucht te kunnen deelnemen aan het onderwijs en aan de maatschappij. Bartels: we vergeten dat de grootste producent van laaggelettertheid ons eigen onderwijssysteem is. Dat komt volgens haar door de inrichting van het basisonderwijs. Men vindt het normaal dat de kerndoelen van het basisonderwijs door 25% van de leerlingen niet gehaald worden en dat dus veel kinderen in groep 8 wat betreft leesvaardigheid bij lange na niet het vereiste niveau hebben.

De oproep van Bartels houdt in: geef ieder kind (autochtoon en allochtoon) de nodige tijd om op de basisschool te leren lezen, schrijven en rekenen. Laat ze niet vertrekken voordat ze die basisvaardigheden onder de knie hebben. Als leerkracht is het je beroepseer te na dat je aan het einde van de basisschool halve analfabeten aflevert. En dat is al jaren het geval. Het gaat er om dat ongeveer 25% van de kinderen de basisschool verlaat met een ernstige taalachterstand. Dat ligt niet aan de kinderen en niet aan de leerkrachten maar aan de beleidsmaatregelen die het basisonderwijs structureren. Er zijn drie belangrijke maatregelen die de tijd beperken die kinderen krijgen om de taal te leren. Met name is dat het beperken van de mogelijkheid om te blijven zitten. Het onderwijsbeleid brengt met zich mee dat leerlingen gemiddeld niet meer 8,5 jaar, maar 7,5 jaar over de basisschool doen. Een van de commentaren bij het VK-artikel luidt: 'Het leerprogramma is aangepast aan het laagste niveau van de klas, zodat niemand blijft zitten, en vooral aandacht besteden aan sociale vaardigheden en dergelijke zaken, zodat er minder ruimte overblijft voor lezen, rekenen en schrijven, de basiscomponenten van een school'.

Wat leert het bovenstaande ons? Dat er op de basisschool onvoldoende tijd aan het Nederlands wordt besteed. Dat de enige oplossing is: die tijd te verlengen. Dat moet dan ten koste gaan van de wildgroei aan nevenactiviteiten. Het verwerven van de eigen taal op een hoog minimumniveau moet leidend zijn. Het betekent ook dat de basisscholen moeten stoppen met onderwijs in het Engels. Alle lessen moeten in het Nederlands. Dat geeft de maximale leertijd voor het Nederlands op de basisschool.

Weg met ons!

Dat het academische wereldje dol is op het Engels, wisten we al. Buiten dat wereldje is echter ook heel veel ongezonde belangstelling voor het Engels. Met name bij journalisten. Een daarvan, Mathijs Bouman, heeft in het Financieele Dagblad van 31 augustus een artikel geschreven waarin een vurig pleidooi voor het Engels wordt gehouden. Deze journalist vindt het onzin dat op de Nederlandse universiteiten de lessen in het Nederlands worden gegeven. Hij beklagt zich erover dat Engels de lingua franca van de wetenschap is, maar dat onze jonge wetenschappers gedwongen worden om vooral goed Nederlands te leren.

Hij verwijst in zijn betoog naar een artikel in de Volkskrant, waarin de verengelsing dom en achteloos wordt genoemd. De redenering van mensen zoals Bouman is typerend. Engels is de lingua franca van de wetenschap en daarom moet het Nederlands weg uit de universiteit. Met een enkele pennenstreek. Vergeten wordt daarbij dat het Engels niet voor alle studierichtingen even belangrijk is. Opleidingen zoals rechten, talen, medicijnen, enz. zijn gericht op de Nederlandse samenleving. Ook voor richtingen waar het Engels een grotere rol speelt is het niet vanzelfsprekend dat Engels de voertaal is. Verreweg de meeste studenten zullen geen wetenschappelijke weg inslaan en zullen gaan werken in Nederland en dienen dus de eigen taal op het hoogste niveau te beheersen. Maar ook studenten die wel een wetenschappelijke loopbaan nastreven, zullen moeten kunnen publiceren in het Nederlands.

De óf-óf redenering van Bouman is beperkt. Het moet gaan om een én-én redenering. Voorop dient te staan dat iedereen in het hoger onderwijs de eigen taal op het hoogste niveau beheerst. Daarvoor is nodig dat de onderwijstaal van begin tot eind het Nederlands is. Kennis van het Engels, voorzover nodig, is geen probleem. Die kan iedereen zelf op het gewenste niveau brengen. Wat nu gebeurt, is dat de rollen worden omgekeerd. Omdat het Engels belangrijk is, moet het Nederlands wijken. De stelregel voor de voertaal op de universiteiten is niet langer Nederlands, tenzij maar Engels, tenzij. Het gevolg is ernstig. De eigen taal wordt onthoofd. De eigen taal speelt geen rol meer op het hoogste niveau. Nederland heeft behoefte aan echte taalwetten. Afsproken moet worden dat het Nederlands in alle bereiken de voertaal is. Op de universiteiten, maar ook in de bedrijven en in de openbare ruimte. Kennis van het Engels is noodzakelijk, maar dat moet en hoeft niet ten koste van het Nederlands te gaan.

Schrijfvaardigheid kinderen ondermaats

Kinderen leren in onvoldoende mate begrijpelijke teksten te schrijven. Leraren weten niet goed hoe ze hun leerlingen moeten bijspijkeren. Met eerdere alarmeringen op tal van basisscholen is niets gedaan, concludeerden onderzoekers van de Universiteit Utrecht (UU). Een en ander valt te lezen in een artikel in het AD van 31 augustus 2016.

Van de acht uur per week die leraren aan taal besteden, gaat slechts drie kwartier naar het maken van teksten. De leerlingen krijgen nauwelijks uitleg over hoe ze dat het beste kunnen doen, omdat leraren niet goed weten hoe ze hun pupillen moeten instrueren, constateren twee promovendi van de UU. Kinderen krijgen nu te horen dat ze over een bepaald onderwerp een tekstje moeten schrijven. Die kinderen schrijven direct op wat in ze opkomt, waardoor de tekst onsamenhangend en onbegrijpelijk wordt.

Het onderzoek vond plaats op 52 basisscholen naar hoe het schrijfniveau kan worden opgekrikt. Aanleiding was een rapport van de Onderwijsinspectie uit 2010, waarin de noodklok werd geluid over de schrijfvaardigheid van kinderen. Tweederde van de leerlingen was niet in staat een simpele boodschap op papier over te brengen. Uit het onderzoek blijkt dat het niveau van het schrijfonderwijs sindsdien niet is verbeterd. De scholen steken vooral energie in lezen en woordenschat. In de lesboeken komt de schrijfvaardigheid slechts mondjesmaat aan de orde. Ook op de pabo's is nauwelijks aandacht voor schrijfvaardigheid. Intussen beklagen zelfs hogescholen en universiteiten zich over het niveau van de teksten die studenten maken.

Gesteld wordt dat leraren onvoldoende aandacht hebben voor schrijfles, want dat kost tijd en het is moeilijk om na te kijken. Het ontbreekt ze aan de juiste expertise. Dat is problematisch voor de rest van de loopbaan van de kinderen. Er worden in de moderne samenleving veel meer teksten geschreven dan vroeger. Je komt er niet mee weg dat je niet kunt schrijven. De onderzoekers hebben samen met leraren een methode ontwikkeld. Als kinderen in de groepen 6, 7 en 8 opdrachten krijgen die beter op hun belevingswereld aansluiten, en betere uitleg krijgen, gaat het niveau in vier maanden met anderhalf jaar vooruit.

Het klinkt allemaal mooi. Te mooi om waar te zijn? Dit is

natuurlijk niet het eerste onderzoek. Er zijn al hele boekkasten volgeschreven over dit soort onderwerpen. De vraag rijst hoe je elke keer weer iets nieuws kunt vinden. Zou hier niet sprake zijn van academische overproductie?

Wat wel duidelijk is, is dat het basisonderwijs ook op dit onderwerp onvoldoende presteert en dat er iets moet gebeuren. Duidelijk is ook dat er op de eerste plaats meer tijd en aandacht aan de eigen taal besteed moet worden. Als daar onvoldoende tijd voor is, moeten andere vakken maar inleveren. Dat is ook niet zo moeilijk. De basisschool wordt overwoekerd door een wirwar van niet-belangrijke lessen en daar hoort ook Engels bij. Het uitgangspunt moet zijn dat de leerlingen op het einde allemaal een basisbeheersing van de eigen taal hebben. Hier wreekt zich het feit dat het vak Nederlandse taal al vele jaren wordt verwaarloosd.

Elsevier

Zou het met Elsevier langzaam maar zeker de goede kant op gaan? Enige tijd geleden gebruikte de hoofdredacteur een onnodig Engels woord in zijn vaste rubriek. Daar werd op gereageerd met de vraag waarom dat nou moest. Hij antwoordde dat hij zijn verslaggevers altijd de opdracht heeft gegeven zoveel mogelijk het Nederlands aan te houden. In het volgende nummer echter, gebruikte een verslaggever het woord "sidekick" (te vertalen met co-presentator?). Uiteraard werd er weer aan de bel getrokken, maar nu volgde geen reactie.

In het daaropvolgende nummer werd door dezelfde verslaggever "fact free" geschreven maar nu met de vertaling tussen haakjes (feitenvrij)! Een kentering?

Kentekencard

Zoals bekend zijn de overheid en de media de grootste 'taalverraders' in dit land. Er is protest aangetekend tegen de term 'kentekencard'. Dat protest is door de RDW (rijksdienst wegverkeer) afgewezen.

De term 'card' zou een Nederlands woord zijn, dat in het Nederlands woordenboek te raadplegen is. Voorts werd medegedeeld dat door het gebruik van 'kentekencard' men in het buitenland meteen zou begrijpen waar het om ging. Merkwaardig, een woord gedeeltelijk in het Nederlands en gedeeltelijk in het Engels, als internationaal gebruik?

‘Tussen ’n klip en ’n harde plek’: taalbehoud en identiteit bij de Bruinmense

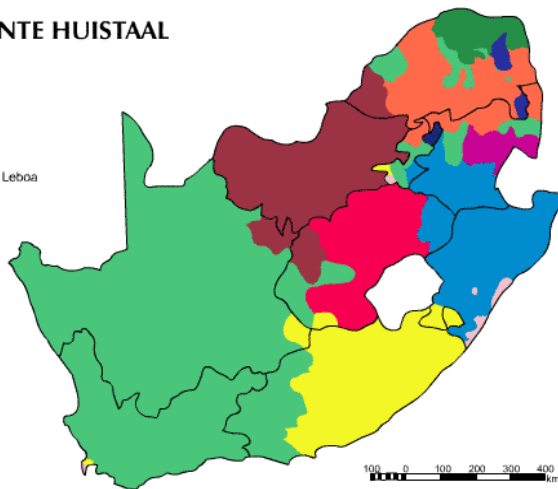
*Vorie Jirre is alman gelyk.
Of jy arm is of altemit ryk,
die Jirre het die hele mense gekom maak.
Hy sabbie selle agter alman kyk.*

*Spreekwys 22:2, vertaald in Griekwa-Afrikaans.
Ontleend aan Innie skybte vannie Jirre (2000)
door Hans du Plessis*

DOMINANTE HUISTAAL

TAAL

	isiZulu
	Afrikaans
	Sesotho sa Leboa
	English
	isiXhosa
	Sesotho
	Xitsonga
	Setswana
	siSwati
	isiNdebele
	Tshivenda

De Bruinmense, vroeger ‘Kleurlingen’ geheten, maken met 4,6 miljoen zielen meer dan de helft uit van de Afrikaanstaligen in Zuid-Afrika. Ze vormen er de op drie na grootste raciale groep en komen voor een groot deel voort uit de Zuid-Afrikaanse oerbevolking. De overheid marginaliseert hun moedertaal, het Afrikaans, en sluit hen uit van positieve discriminatie omdat zij niet zwart zijn. Toch horen we maar weinig van en over de Bruinmense.

Etnische achtergrond

Bruinmense vormen een oude gemeenschap. In 1652 zette Jan van Riebeeck voet aan wal in de Kaap de Goede Hoop. Uit verbintenissen tussen VOC-mensen en inheemse KhoiSan-vrouwen werden gemengde kinderen geboren. Hun nageslacht vormde nieuwe, etnische gemeenschappen die aangevuld werden met vermenging met slaven uit Azië en nageslacht geboren uit contact tussen Europese en Bantoevolkeren. Hun taal was Kaaps-Hollands; thans wordt die Afrikaans genoemd. Tijdens de apartheid werden zij tezamen met de eveneens oude, Afrikaanssprekende (islamitische) Kaapse Maleiers gemakshalve geassocieerd als ‘Kleurling’. Dat is nu voorbij. Het Afrikaanse woord ‘Kleurling’ is te stigmatiserend geworden, dus noemen velen zichzelf Bruin of gebruiken zij bij wijze van ‘therapeutisch lenen’ (Haspelmath 2009) het Engelse etiket ‘Coloured’. De Bruine groepen zijn onderling nogal divers: behalve de meeste Bruinmense, die in en rond Kaapstad en in de Oost-Kaap wonen, kennen we veel

noordelijker de Griekwa- en Oorlam-stammen, en in Namibië de Rehoboth-basters. Hun dialecten verraden elk verschillende historische stadia van taalvermenging van ouder Hollands met talen als Khoi en Engels. De Kapenaars spreken een sterk met het Engels vermengde variëteit, terwijl de mensen op het platteland en in de Oost-Kaap relatief minder aan het Engels ontleen. De Bruinmense in Durban (KwaZulu-Natal) spreken hoofdzakelijk Engels.

Taalbehoud

De door de overheid aangejaagde afschaffing van het Afrikaans raakt zowel Afrikaners als Bruinmense. Toch zijn de vele pro-Afrikaanse clubs hoofdzakelijk Afrikanerinitiatieven met een ondervetegenwoordiging van Bruinmense. Omdat Bruinmense veelal arm zijn, hebben zij de middelen noch de tijd om zich in te zetten voor hun culturele belangen. Hun armoede heeft niet alleen grote gevolgen voor Afrikaanse taalbeleving maar ook voor taalbehoud: twee studies (Anthonie 2009, Fortuin 2009) hebben aangetoond dat stedelijke Bruine gemeenschappen in Kaapstad en Port Elizabeth het Afrikaans voor het Engels verruilen. Een andere studie toont aan dat plattelandsgemeenschappen die socio-economisch van Afrikaanstalige Afrikanergemeenschappen afhankelijk zijn, hun moedertaal trouw blijven (vgl. Thutloa & Huddleston 2011). Deze taalverschuivingen hebben dus een socio-economische achtergrond. Stedelijke taalverschuiving wordt gevoed door de opvatting dat Engelstaligen betere socio-economische toekomstperspectieven hebben (Anthonie 2009, Fortuin 2009). In het nieuwe Zuid-Afrika is het Engels de taal van de nieuwe stedelijke elite van zwarte mensen, en veel stedelijke Bruinmense voeden hun kinderen Engelstalig op, zodat deze betere banen kunnen vinden.

Belangenbehartiging

Ras en sociale klasse overlappen elkaar vaak in Zuid-Afrika. In de twintigste eeuw werden de Bruinmense tezamen met de zwarte bevolking als tweederangsburgers behandeld, terwijl hun Engelstalig onderwijs ontzegd werd (Steyn 1987). Thans worden zij, t.g.v. positieve discriminatie voor zwarten, tezamen met blanken op de arbeidsmarkt als tweederangsburgers behandeld, terwijl Afrikaanstalig onderwijs schaars wordt (Giliomee & Schlemmer 2006). Een veelgehoorde klacht onder Bruinmense is dan ook dat zij vroeger ‘niet blank genoeg’ waren, en nu ‘niet zwart genoeg’ zijn om te kunnen profiteren van nationale emancipatieprogramma’s (Adhikari 2005). De gekozen overlevingsstrategieën zijn velerlei: ‘chronisch arme’ Bruine groepen worden nog sterker op hun Afrikaanstalige gemeenschappen teruggeworpen, blijven Afrikaanstalig en identificeren zich sterker met hun etnische achtergrond (vgl. Isaacs-Martin 2014). Maar zij die zicht hebben op socio-economische verbetering kunnen ervoor kiezen Engelstalig te worden of evenwichtig tweetalig te worden. De laatstgenoemden kunnen met het Engels en het Standaardafrikaans werk vinden en zich binnen sociaal prestigieuze Afrikaanstalige netwerken bewegen. Zij zijn vaak stadsbewoners en

kunnen van vitaal belang zijn voor het Afrikaans, dat met prestigeverlies kampt. Immers, door de taal breed te blijven gebruiken kunnen zij zich met de Afrikaners inzetten voor behoud en gebruik van het Afrikaans als taal met hogere status. Hun aantallen zijn echter nog niet groot. Bruinmense beschikken niet over de invloedrijke netwerken waarmee zwarten en blanken hun eigen belangen onder de aandacht brengen. Regelmatig moet de vooral door en voor Afrikaners opgerichte Solidariteit Beweging voor Bruinmense in de bres springen als zij verwikkeld zijn in geschillen met de staat. Daarnaast heerst bij alle rassen al eeuwenlang de idee dat Bruinmense een meng- of tussenras vormen (Adhikari 2005). Dit verhindert de oprichting van zelfbewuste, etnische organisaties door en voor Bruinmense. Bruinmense kennen tevens niet die opvallende, wijd vertegenwoordigde en internationaal bekende organisaties waar Afrikaners over beschikken. De luidruchtige, in 2014 opgerichte Kullid Foundation is echter wel opvallend. Voor haar is Zuid-Afrika dan ook geen Regenboognatie maar een 'Zebranie', waar vooral blank en zwart aan hun trekken zouden komen.

Taalmonument te Paarl

Ras en taalpolitiek

Ras is en blijft dus erg belangrijk in Zuid-Afrika. Om bij de groeiende zwarte, Engelstalige elite aansluiting te vinden, kiezen sommige Bruinmense voor een 'zwarte' dus Engelstalige identiteit. De regering moedigt zo'n keuze aan, want de regeringspartijen ANC en SACP constateren telkens dat de meeste zwarten op hen stemmen, terwijl Bruinmense en blanken toenemend op de DA (Democratische Alliantie) stemmen. Zich als zwart gevoelende Bruinmense zouden dan eerder op de regeringspartijen stemmen. Niettemin zien de meeste Bruinmense zich als een aparte etnische groep. Voor Afrikaners en Bruinmense is de Afrikaanse taal is een belangrijke gemeenschappelijkheid. Tijdens de apartheid was ze echter ook een splijtzwam. Afrikanerregeringen poogden zich het Afrikaans toe te eigenen. Men vond dat de 'gemengde' Bruinmense een bastaardtaal spraken die het Afrikaans als serieuze, idealiter zuivere taal tekortdeed (Odendaal 2012). Toegegeven: Bruine variëteiten kennen veel Engelse leenwoorden, maar ook hun klanken en grammatica's werden gestigmatiseerd als van lage komaf en als minderwaardig (Kriel 1997). Taalstandaardisering moest geënt zijn op een blanke, op het Nederlands gelijkende modeltaal (Steyn 1987). Echter, ook Bruinmense koesteren tot op de dag van vandaag hun taal. Hun taalbelangen worden tegenwoordig dan ook zwaar meegewogen binnen commissies en universiteitsfaculteiten die de taal van haar ras-

senstigma proberen te ontdoen. Daar hebben ook Bruinmense nu leidende functies. Verder probeert men de standaardtaal, het Standaardafrikaans, te 'herstandaardiseren' door voorzichtig elementen uit de omgangstaal (vaak geassocieerd met Bruine variëteiten) aan voorgeschreven woordenlijsten toe te voegen (Odendaal 2012). Of dergelijke herstandaardisering de status van het Standaardafrikaans goed zal doen valt te betwijfelen. In ieder geval is onder brede lagen van de Bruine gemeenschap het vroegere blanke stigma van het Standaardafrikaans inmiddels niet meer relevant en doen lokale en etnische variëteiten van het Afrikaans prima dienst als groepssolidariteitstaal (vgl. McCormick 2012).

Conclusie

Pro-Afrikaanse organisaties zetten werkelijk alles op alles om de Afrikaanse taal te behouden. Echter, het nut en prestige van het Afrikaans slinken doordat de taal allerlei domeinen aan het Engels verliest en er een nieuwe, Engelstalige, elite wordt gecreëerd. Als niet het Afrikaans maar het Engels de achtergestelde doch getalmatig sterkere Bruinmense socio-economische voordelen biedt, dan zullen velen hunner voor het Engels kiezen, zoals verstedelijkte Afrikaners dat vlak na de Boerenoorlog deden (Pienaar 1932). Dit betekent een reusachtig verlies aan vitaliteit van het Afrikaans en dus van een belangrijk deel van de Bruine identiteit. Dit wordt alles verergerd nu Bruinmense ten gunste van zwarte gegadigden op de arbeidsmarkt gediscrimineerd worden. Zij bevinden zich dus tussen twee vuren – tussen 'n klip en 'n harde plek – en kunnen moeilijk met behulp van het Afrikaans een nieuwe middenklasse vormen. Het is dus van groot belang voor de taal dat zij haar nut en vertegenwoordiging in het onderwijs en in de arbeidsmarkt kan behouden en dat de stem van de Bruine gemeenschap nog beter gehoord wordt. Onder de huidige ANC-SACP-regeringen zal hier weinig van terecht komen. Een veel sterkere DA zou hierin verandering kunnen brengen, maar zo'n scenario is voorsnog niet nabij. (Literatuurlijst opvraagbaar bij de redactie).

Marcel Bas

Belgisch-Nederlandse kruidenier praat intern Engels

De inkt van de fusieovereenkomst tussen de kruideniersbedrijven Ahold en Delhaize was nog niet droog, of topman Dick Boer verkondigde dat het Engels de voertaal binnen het nieuwe kruideniersbedrijf wordt. In een toelichting gaf Boer aan dat het diende om de vrede tussen Nederlandstaligen en Franstaligen te bewaren. Bij Taalverdediging zeggen we daar 'ammehoela!' tegen. Het taalbeleid van Albert Heijn is al vele jaren ontspoord en dat de Franstalige Belgen daar nu bij gehaald worden is een smoesje. Albert Heijn, of in grotere gedaante Ahold, leeft op een andere planeet en ziet zijn koperspubliek liefst Engelstalig. Daar heeft u als lezer van deze Nieuwsbrief de afgelopen jaren veel over kunnen lezen.

Naar ons inzien is het verkondigen van het Engels als voertaal een angstreflex. Een groep Nederlanders met een gedachtenkronkel heeft behalve zijn moedertaal enkel een woordje Engels geleerd. Bij contact met anderstaligen wordt van hen verwacht dat zij ook op Engels overschakelen. Dit type Nederlander bevolkt de kantoren van Albert Heijn. De aard van Belgen is wat anders en zij spreken minstens de twee landstalen. Dit geeft de Nederlanders binnen het bedrijf een nadeel in communicatie, wat niet bevorderlijk is voor hun loopbaanpositie, tenzij ze de meertaligheid van de Belgen buitenspel zetten door Engels de voertaal te maken.

Het Engels als voertaal is dus een angstgreep van de Nederlanders om te voorkomen dat de Belgen hun voordeel in communicatie gaan inzetten, en heeft niets te maken met dat Vlamingen en Walen met elkaar op de vuist gaan. Delhaize bestaat al langer dan vandaag, en dat daar grote taalgevechten werden uitgevochten, daar hebben wij in ieder geval nooit iets van vernomen.

M&S Mode bijt in de het stof

Opnieuw sluit een grote modeketen zijn deuren en deze keer is M&S Mode de pechvogel. Nou ja, of het echt pech is, dat is maar de vraag, want M&S maakte het op taalgebied meerdere malen zó bont dat ze onze Nieuwsbrief haalden. Nu heeft de eigenaar van M&S Mode, Roland Kahn, in het verleden aangegeven dolgek te zijn op negatieve reclame, omdat het volgens hem net zo goed werkt als positieve reclame. Dit is dan ook de reden waarom we wat terughoudend zijn geweest in het aanpakken van M&S. Hoe dan ook waren

de zakelijke inzichten van de man niet voldoende om één van zijn dochterbedrijven in leven te houden.

Niet alleen M&S Mode, maar al Kahns bedrijven zondigen zwaar op taalgebied, ook een reden waarom we denken dat het wel eens een geluk bij een ongeluk kan zijn dat Kahn er niet in geslaagd is Vroom & Dreesmann in te lijven.

Het blijft absurd dat in een tijd dat het slecht gaat met de modedetailhandel, bedrijven niet op het idee komen dat het zich aanpassen aan de klant, waar taal onderdeel van is, een eerste vereiste is voor verstandige bedrijfsvoering. De gevreesde concurrentie op het internet gedraagt zich op dit punt stukken beter. Wanneer legt iemand in de modedetailhandel het verband?

Na de Bruitgang: De strijd om de taal van Europa

In onze vorige Nieuwsbrief meldden wij u al dat de Bruitgang op onze instemming kon rekenen. Immers, ook al blijft Engels een officiële EU-taal, het is opeens een stuk minder belangrijk geworden nu slechts een klein deel van de EU-inwoners in Ierland nog het Engels als moedertaal heeft. Ook Britse ambtenaren zullen langzaam de gebouwen van de EU uit stromen, want hoewel ze niet ontslagen zullen worden, is verandering van functie niet meer mogelijk en wordt hun salaris bevroren.

Belangrijk is evenwel dat invloedrijke EU-lidstaten als Frankrijk, Duitsland en Italië helemaal niet zo te spreken zijn over het vele Engels dat in de Brusselse wandelgangen gesproken wordt. Voor de toetreding van de Scandinavische en Oost-Europese lidstaten was het Frans veel sterker aanwezig en ook de andere talen (waaronder het Nederlands) werden meer gebruikt.

Het Engels is een van de drie werktalen van de Europese Unie. Het is onvermijdelijk dat andere landen daar de aanval op inzetten. Ieder land met een taal die dat privilege niet geniet, zal happig zijn op het inpikken van die positie. Dit terwijl Frankrijk en Duitsland er maar wat happig op zullen om het Engels te vervangen door een taal die minder concurrerend is voor hun eigen talen.

Wat er op dit punt gaat gebeuren is onduidelijk en de strijd zal ook pas losbarsten nadat het VK definitief zijn spullen gepakt heeft in Brussel. Het meest interessant is echter wat er staat te gebeuren op informeel gebied.

Veel Europese politici spreken Engels en in de wandelgangen is het haast onvermijdelijk dat er, afgezien van de formele situatie, nog veel Engels zal klinken. Maar zal dit over 20 jaar nog het geval zijn, met niemand om het Engels te verdedigen?

Je dient dan te kijken naar welke talen Europese politici en ambtenaren nog meer spreken. Dat zijn Frans, Duits, maar ook Nederlands! Immers, de vele Brusselse EU-politici en -ambtenaren zijn woonachtig in België en komen daarmee in aanraking met de Belgische taalsituatie en dus ook met het Nederlands. Ze komen in Nederlandstalige supermarkten, krijgen documenten thuisgestuurd in het Nederlands, horen Nederlands op de radio en hoewel er speciale scholen zijn voor kinderen van EU-personeel, zal een deel ook met de situatie te maken hebben dat hun kinderen op een Nederlandstalige school zitten.

Het gevolg is dat veel Europese politici een redelijke kennis van het Nederlands verwerven. En dan kan het zomaar eens gebeuren dat een gesprek tussen een Zweedse en een Oostenrijkse politicus in het Nederlands plaats zal vinden. De kans hierop neemt toe naarmate de maatschappij waar deze politici in het dagelijks leven deel van uitmaken, harder aandringt op het gebruik van het Nederlands. Het Nederlandstalige karakter van het gebied rond Brussel oefent daarmee een stevige invloed uit op de taal die het meest gebruikt zal worden in de EU-instellingen!

Daarom is het de komende jaren van het grootste belang dat de Vlamingen blijven inzetten op het handhaven en verankeren van het Nederlands in de gebieden rond Brussel, en natuurlijk in de stad zelf. Het Nederlands als belangrijke EU-taal? Vlamingen, grijp als het jullie blijft deze kans!

Engelstalige groente

Onze taalverdediger Jan de Schuytener is gesteld op gezond voedsel. Daarom koopt hij geregeld groente op de Groentemarkt te Axel (Zeeland). Eenmaal thuis gekomen van een van zijn inkooptochten trof hij bij het uitpakken van de aangekochte waar alleen Engelstalige opschriften en beschrijvingen aan. De groente was afkomstig van de voedselhandel 'The Greenery' uit Bleiswijk (Zuid-Holland). Natuurlijk hebben we ons over het weglaten van het Nederlands bij 'The Greenery' (handelsnaam voor de Coöperatie Voedings Tuinbouw Nederland) beklaagd. Het is totaal onaanvaardbaar dat Nederlandstaligen met elkaar communiceren in de vreemde taal Engels. Dat was de verkoopdirecteur van 'The Greenery' Harm-Jan Eikelenboom met ons eens. 'Het moest om een partij groente gaan die voor het buitenland bestemd was', vervolgde hij. 'The Greenery' verpakt alles wat over de grens gaat Engelstalig, dat is wel zo gemakkelijk'. Waar die partijen dan terecht komen werd niet aan hem meegedeeld en om een van die partijen zou het in dit geval moeten gaan. Onze gevolgtrekking is dat het zo maar verspreiden van Engelstalige groente in het buitenland tot taal-

misstanden kan leiden. Het is misschien wel niet 'zo gemakkelijk', maar je voorkomt moeilijkheden op dit gebied door een zorgvuldig taalbeleid te voeren, zodat Nederlandstalige kopers op de groentemarkt van een Zeeuws-Vlaamse stad niet opgescheept worden met ongewenst en onnodig Engels. Trouwens, waarom zou 'The Greenery' haar klanten in andere niet-Engelstalige landen Engelstalige Nederlandse groente in de maag splitsen? Het is wijd en zijd bekend dat Engelsen hun groenten volslagen gaar koken, dus reclame maakt men er niet mee. We hopen op beterschap bij 'The Greenery' en daar kan Harm-Jan Eikelenboom mooi voor zorgen. We wachten af.

Koninklijke Belgische Commissie: Geen Nederlands

De Koninklijke Commissie voor Geschiedenis, gevestigd in het Academiën paleis te Brussel, heeft een digitaal naslagwerk op het internet beschikbaar gesteld genaamd 'Diplomata Belgica'. Er kan van alles op worden opgezocht over staatszaken betreffende de Zuidelijke Nederlanden vanaf de Middeleeuwen. Echter, alleen in het Engels en het Frans. Het Nederlands speelt kennelijk bij de hooggeleerde heren die deel uitmaken van deze Koninklijke Commissie, geen rol. Reden voor Taalverdediging om maar eens telefonisch navraag te doen. Dat viel niet mee. Er werd in het Frans opgenomen door een mevrouw die geen woord Nederlands verstond. Vervolgens werden we doorverbonden met een andere mevrouw die in gebroken Nederlands meldde dat er geen Nederlandkundige beschikbaar was. We bleven het vervolgens proberen en jawel, de vierde persoon kon ons met een vreselijk accent mededelen wie voor de nieuwe webstek verantwoordelijk was. Het bleek de hooggeleerde heer Jeroen Deploige te zijn, docent wijsbegeerte aan de Rijksuniversiteit van Gent. U begrijpt dat we toen onmiddellijk verbinding hebben gezocht met zijn kantoor. Deploige was met verlof, maar zijn assistent, de heer Nieuwenhuis, wist ons te vertellen dat het in ieder geval niet de bedoeling was dat de webstek ook in het Nederlands zou verschijnen. Het was een wetenschappelijke webstek. Engels was de taal van de wetenschap en Frans... nu ja, daar kon je in België niet omheen. De Koninklijke Commissie is opgericht in 1834, kort na de onafhankelijkheid van België, en was van meet af aan een Fransstalig gezelschap. Daar is kennelijk nog weinig verandering in gekomen. Deze Nieuwsbrief wordt naar verscheidene kopstukken van de grootste en invloedrijkste Vlaamse regeringspartij NV-A gestuurd, in de hoop dat deze Vlaams-Nationalisten kennis van de inhoud nemen. Als zij dat deze keer doen, verwacht Taalverdediging dat er binnenkort maatregelen door deze kopstukken tegen het wangedrag op taalgebied van de Koninklijke Commissie genomen zullen worden.

Diplomata Belgica

Les sources diplomatiques des Pays-Bas méridionaux au Moyen Âge
The Diplomatic Sources from the Medieval Southern Low Countries

ISSN: 2295-5011
Depuis 2015

Commission royale d'Histoire
Koninklijke Commissie voor Geschiedenis
Palais des Académies
Rue Ducale, 1 | B-1000 Bruxelles | Belgique

English version

De Volkskrant wordt wakker (1)

In de Volkskrant van 19 augustus en 27 augustus trekt Martin Sommer ten strijde tegen het oprukkende Engels in de Nederlandse universiteiten. In een commentaar van 29 augustus komt de hoofdredacteur hem ondersteunen. Dit is wel opvallend. "De Volkskrant, die in het verleden weinig leek te malen om de verengelsing van het onderwijs, begint gewaar te worden dat de universiteiten hen nu op dit gebied op hoge snelheid voorbijschieten. Ze komen nu tot de ontdekking dat het internationalisme nog veel verder kan gaan dan zij ooit vermoedden." Niks open staan voor andere culturen! Dat is half werk! Dat moet beter kunnen. Je schaft gewoon je eigen taal af. Dat is wat de universiteiten doen.

Sommer maakt in het artikel van 19 augustus melding van het feit dat driekwart van de masteropleidingen in het Engels wordt gegeven. Dat betekent bijvoorbeeld dat bij de vakgroep 'Dutch Studies' in Leiden de voertaal het Engels is. 'Dutch Studies' is een opleiding die zich richt op buitenlandse studenten, voor wie Nederlands geen moedertaal is. De studenten kunnen kiezen uit Nederlandse taalkunde, letterkunde, geschiedenis en kunstgeschiedenis. Je zou toch verwachten dat studenten met belangstelling voor de Nederlandse taal en cultuur tenminste de moeite nemen om de taal te leren. Sommer typeert dat als een 'rare vorm'. Dat is zwak uitgedrukt. Je kunt het eerder afbraakpolitiek noemen. Hier is sprake van de volledige overgave. Als het zo is dat er geen belangstelling is voor deze vakgroep, met onderwijs in het Nederlands, is de oplossing heel eenvoudig: sluiten.

Vervolgens worden voor- en tegenstanders aan het woord gelaten. Tegenstanders wijzen op een vreemde tegenstelling: aan de ene kant wordt het Engels ingevoerd, aan de andere kant krijgen beginnende studenten bijspijkerkursussen Nederlands. Tegenstanders zeggen dat vooral de bestuurders aandringen op meer Engels. Dit zou te maken hebben met een dalende instroom van studenten. Aangezien de universiteit per inschrijving wordt afgerekend, telt elke student. Bovendien moet een buitenlandse student de volle mep aan collegegeld betalen. Vergeten wordt daarbij te vermelden dat het alleen om studenten van buiten de EU gaat. Studenten uit de EU, en dat zal de overgrote meerderheid zijn, betalen evenveel als Nederlandse studenten. Toch is het argument van de dalende aantallen een vreemd argument. Het kan alleen gelden voor bepaalde studierichtingen. De meeste studies lopen over wat aantallen studenten betreft. Er zijn dus meer factoren die een rol spelen.

Bij de tegenstanders komt ook iemand van de Taalunie aan het woord. Of dat overtuigt, is maar de vraag. De Taalunie verzaakt in ernstige mate haar taak: het versterken van de positie van de Nederlandse taal. De vertegenwoordiger van de Taalunie wijst nog wel op een goed argument. Er zouden in Nederland twee en een half miljoen laaggeletterden zijn. Moeten die mensen ook allemaal ondergedompeld worden in het Engels? De waarheid is nog veel erger. De meerderheid van de leerlingen die het middelbaar onderwijs verlaten, beheersen het Nederlands onvoldoende. Reden waarom universiteiten, zoals eerder vermeld, bijspijkerkursussen Nederlands moeten geven.

Ten slotte: Het artikel van Sommer is oppervlakkig van aard. Er worden wat voors en wat tegens genoemd. Veel verder komt het niet. Het geeft de lezer in elk geval geen steun bij het maken van een keuze in de strijd der argumenten.

De Volkskrant wordt wakker (2)

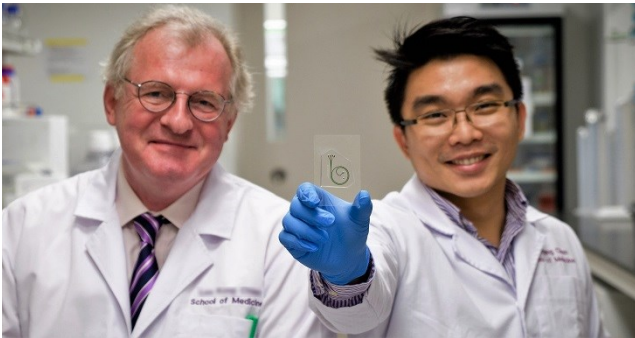
Sommer gaat op 27 augustus door bij waar hij de vorige keer was gebleven. Gewezen wordt op het feit dat de effectiviteit van het onderricht wordt benadeeld doordat de toehoorder het betoog in het Engels minder goed kan volgen. Kwaliteitsverlies heet dat. Als voorbeeld verwijst hij naar een ingezonden brief van 23 augustus van een hoogleraar uit Tilburg, meneer Drees, waarin deze parmantig uitlegt waarom hij zijn oratie bij de opening van het academisch jaar van de universiteit van Tilburg ('Tilburg University' voor de kenners) in het Engels heeft gehouden. Deze Drees is decaan van de 'Tilburg School of Humanities'. Deze benaming geeft al aan wat je in Tilburg kunt verwachten. Het is het kritiekloos nabootsen van Amerikaanse universiteiten in de meest extreme vorm. Een eigen vorm kiezen is er niet bij. Misschien is Tilburg wel de meest verengelse (= veramerikaanse) universiteit van Nederland. Uit dit artikel blijkt dat Drees een echte fanatiekeling is. De man komt weer met de bekende argumenten. 'Veel van onze studenten zullen gaan werken bij bedrijven, overheden en organisaties waarin Engels minsten even belangrijk is als Nederlands'.

Even later wordt het nog duidelijker gesteld: 'Wie meer kansen krijgt, zoals een universitaire opleiding, zal ook in het Engels meer moeten kunnen'. Hier wordt de zaak op zijn kop gezet. Iedereen moet in hetzelfde keurslijf. Engels wordt verklaard tot onmisbaar onderdeel van de universiteit. Niet omdat het nodig is, maar omdat het hoort. En waarom hoort het zo? Omdat een echte universiteit het Engels als voertaal moet gebruiken, een rol die vroeger het Latijn speelde. De universiteit hoort niet bij Nederland. Nee, de universiteit vormt een gemeenschap met andere universiteiten. Vergeten wordt daarbij te vermelden dat Tilburg wel betaald wordt door de Nederlandse belastingbetaler.

Het door Sommer gebruikte argument van verstaanbaarheid is trouwens gevaarlijk. De andere kant zal onmiddellijk reageren door te zeggen dat dan de kwaliteit van het Engels van docenten en studenten om-

hoog moet, met als gevolg dat er nog veel meer verdringing plaatsvindt. Het middelbaar onderwijs en het basisonderwijs moeten dan ook tweetalig worden. Het uiteindelijke doel van deze mensen kan niet anders zijn dan de vernietiging van eigen taal en cultuur. Men durft het alleen niet te zeggen. Voorstanders van een federaal Europa, ze bestaan nog steeds, vissen in hetzelfde troebele water. Een federale staat heeft een eigen taal nodig en dat moet het Engels zijn.

In het Volkskrantartikel wordt ook verwezen naar Douwe Draaisma. Deze hoogleraar heeft reeds in 2005 aan de bel getrokken. Sindsdien is het alleen maar erger geworden. Het Nederlands wordt volgens hem stilzwijgend gemarginaliseerd. Draaisma heeft geen bezwaar tegen Engels als lingua franca voor topwetenschap, maar welk percentage van de universiteit valt daaronder en is de universiteit voor de meerderheid van de studenten in de tussentijd niet een brede algemene opleiding geworden voor niet-wetenschappelijke loopbanen? In het artikel van Sommer wordt ten slotte nog vermeld dat de minister van Onderwijs (Bussemaker, PvdA) aan de KNAW heeft gevraagd om een verkenning naar het universitaire taalbeleid, dit met zijn aanvullende mededeling dat die verkenning al bestaat. De KNAW heeft reeds in 2003 een dergelijk rapport opgesteld met de titel 'Nederlands tenzij'. Een en ander klinkt niet vertrouwenwekkend uit de mond van deze minister die, evenals de politiek in het algemeen, niet veel anders doet dan 'wegkijken'.

Taalimperialisme

Een van de redenen waarom ik tegen het gebruik van te veel Engels ben is het Engelse taalimperialisme. De Engelsen hebben in het verleden de Schotten, de Ieren en de Welsh van hun moedertaal beroofd en hun het Engels opgedrongen. Hetzelfde deden zij, of trachtten zij te doen, in al hun koloniën. De Franstalige inwoners van New Orleans spreken nu Engels evenals de Nederlandstalige inwoners van Nieuw Amsterdam. Zij hebben hun uiterste best gedaan om de Afrikaners hun taal af te pakken en lijken er nu uiteindelijk nog in te slagen ook. En dan gaan Nederlanders vrijwillig over op het Engels? Dat noem ik talige zelfmoord.

Niet dat Engelse woorden taboe zijn. Het is een gezond verschijnsel als talen de sporen dragen van contacten met andere talen en culturen. Ook heb ik geen bezwaar tegen Engelse woorden voor typisch Engelse zaken. Evenmin heb ik weinig bezwaar tegen ingeburgerde Engelse woorden, vooral niet als zij passen in het Nederlandse taalsysteem en we geen gekke beken hoeven te trekken om het woord uit te spreken.

Een woord als pudding had heel goed Nederlands kunnen zijn. Een woord als plumpudding is acceptabel omdat het iets typisch Engels aanduidt. Maar het past niet in het Nederlandse taaleigen, want bij plumpudding denken wij aan iets slaps. Vandaar de Nederlandse uitdrukking dat iets als een plumpudding in elkaar zakt. Onzin! Een plumpudding zakt niet in elkaar. Het is een stevig soort koek.

Ook heb ik geen bezwaar tegen Engelse woorden waar geen goed Nederlands equivalent voor bestaat. Wel neem ik het journalisten en andere talige opinieleiders kwalijk dat zij geen moeite doen om een Nederlands woord te bedenken voor een nieuw begrip dat uit de Angelsaksische wereld over komt waaien. Journalisten hebben een grote verantwoordelijkheid. De meeste internationale persberichten komen in het Engels binnen. Dikwijls nemen zij niet de moeite om een nieuw begrip te vertalen. Als er nog geen vertaling voor bestaat, moeten ze er zelf een bedenken. Deze creatieve inspanning is meestal te veel gevraagd voor de onder tijdsdruk werkende woordkunstenaar, dus neemt hij het woord klakkeloos over.

Vervolgens wordt er op de redacties van de diverse media ook niets mee gedaan. Het zou voor een journalist een uitdaging moeten zijn om een mooie vertaling te vinden voor zo'n woord, maar daar komt vanwege de tijdsdruk meestal niets van terecht. Vroeger wel. Nu gaat men ervan uit dat we allemaal Engels verstaan. Alsof dat een reden is om de woorden onvertaald te laten. Laat dan het hele persbericht onvertaald! Onder andere heb ik bezwaar tegen Engelse woorden, die goede Nederlandse woorden verdringen. Waarom moeten we over warlords spreken als we al krijgsheren hebben? En linken, als we veel duidelijker verbinden of koppelen kunnen zeggen?

Mentaliteit

Het verwerpelijke van al die Engelse woorden zit hem vooral in de reden waarom mensen ze gebruiken. Ik zal een aantal van de redenen opnoemen.

Onkunde: Veel mensen hebben zo weinig taalgevoel dat zij niet eens weten dat linken en starten Engelse woorden zijn. Zij linken alles aan elkaar en starten niet alleen hun motor, maar ook hun vakantie.

Onzekerheid: Als je niet zeker weet of je wel het juiste woord gebruikt, dan neem je een Engels woord. Als je dat verkeerd gebruikt, is er tenminste niemand die er wat van durft te zeggen.

Onwetendheid: Scholieren die in het Engels les krijgen, weten soms niet eens meer hoe iets in het Nederlands heet. Men leert tegenwoordig wel Engels, maar niet meer om te vertalen uit het Engels naar het Nederlands. Men gaat dan vertalen als een computer en je krijgt woorden en uitdrukkingen als prins van vrede. Men weet niet meer dat dat in het Nederlands vrededorst is. Zo wordt het Nederlands verrijkt met Engelse taalarmoede. Het Engels heeft namelijk geen woord voor vorst. Het behelpt zich met 'prince'.

Valse schaamte

Het eerste plaatje dat ik kocht, eind jaren '50, was 'Kom van dat dak af', van Peter Koelewijn. Toen ik dat

op school vertelde, werd er meewarig op gereageerd: Een Nederlands plaatje? Je kocht toch geen Nederlandse popmuziek? Dat kon nooit goed zijn. Totdat ze het hadden gehoord. De hit heeft wel drie maal in de top veertig gestaan, eenmaal in de jaren '50 en tweemaal in de jaren '60. Maar nog steeds kun je Nederlandse zangers horen zeggen dat Engels een veel betere taal is om in te zingen dan het Nederlands. Vroeger was het Frans de zangtaal bij uitstek, of het Italiaans of het Duits. Dat berust op een vooroordeel. Het Engels en Frans klinken doorgaans vloeiender dan het staccato van het Nederlands of Duits, maar dat maakt deze talen juist weer geschikt voor bijvoorbeeld carnavalsmuziek of marsmuziek. Inderdaad klinken veel Nederlandse teksten niet zo geweldig, maar dat komt niet door de taal, maar ligt aan de tekstschrijver. Ik heb ooit een Fransman in een vraaggesprek horen zeggen dat hij Nederlands is gaan studeren omdat hij de liedjes van Boudewijn de Groot zo mooi vond. Het zal dan wel om de teksten van Lennart Nijgh gegaan zijn.

Gemakzucht: veel mensen moeten op hun werk Engels spreken. Zij doen geen moeite meer om in het gewone leven goed Nederlands te spreken.

Kakzucht

Dat is de voornaamste en tevens meest verwerpelijke reden waarom mensen hun taal doorspekken met Engelse woorden. Indruk maken, gewichtig doen. Hoog en laag doen eraan mee. Oud-minister Deetman had het bij de bespreking van zijn rapport over misbruik binnen de Katholieke kerk (december 2011) over een 'culture of silence'. Had hij nooit gehoord van zwijgcultuur? Vooral zakenmensen willen zich graag status verwerven. Helemaal als ze internationaal opereren, of dat hopen te doen. Dan is Jansen Vervoersbedrijf niet goed genoeg. Jansen Transportbedrijf geeft al iets meer status, maar Jansen Logistiek doet het nog beter. Het suggereert dat je bedrijf meer doet dan alleen maar goederen vervoeren. En als je dan helemaal indruk wilt maken, zet je Jansen Logistics op je vrachtauto. Want een Fransman, Duitser, Pool of Engelsman begrijpt natuurlijk niet wat Jansen Logistiek betekent.

Als ik in een willekeurige Nederlandse stad door een winkelstraat loop, waan ik me in Amerika. Vroeger ging ik de winkels met Engelse namen of SALE op de ruiten niet binnen, maar tegenwoordig heb ik geen keus. De kapper noemt zijn zaak een hair factory, en er is nergens meer uitverkoop. Echt verachtelijk wordt het als men woorden als 'yacht skipper' gaat gebruiken. Dat is de kakzucht ten top en getuigt van minachting van het Nederlands. Waarom spreken wij van 'cruise'? De Duitsers hebben dit van oorsprong Nederlandse woord vertaald als Kreuzfahrt. Had niemand kruisvaart kunnen bedenken, of klinkt cruise gewichtiger?

Vooral de reclame maakt het bont. Zij gaat uit van het motto: 'Als je niets te zeggen hebt, doe het dan in het Engels. Dan lijkt het tenminste nog wat'. Consument, wees op je hoede! Hoe meer Engels, hoe minder inhoud. Ik daag de reclamejongens uit met de volgende spreuk: 'Als je iets te zeggen hebt, doe het dan in je moedertaal. Dan word je tenminste begrepen'.

Soms bedenken wij zelf Engelse woorden die beter zijn dan de bestaande Engelse woorden. Strip als beeldverhaal is beter dan 'comic', want niet alle beeldverhalen zijn komisch. Maar het getuigt wel van een bepaalde mentaliteit om een Engels woord te bedenken. Men had ook voor strook kunnen kiezen in plaats van strip. En om die mentaliteit gaat het mij. Het is een verachtelijke weg-met-ons-mentaliteit, die getuigt van een nationaal minderwaardigheids-complex. In de 17e eeuw was onze taal doorspekt met Franse woorden, bijna zo erg als het Engels vandaag. Maar toen hadden we geen weg-met-ons-mentaliteit, maar een VOC-mentaliteit en veranderden we 'despereren' in wanhopen en 'courage' in moed. Hebben we die moed nog?

Jenö Sebök

De EU wil na de Brexit af van het Engels

De Brexit zal ook gevolgen hebben voor het taalgebruik van de Europese Unie. Door het vertrek van het Verenigd Koninkrijk (VK) zal het Engels immers zijn status als officiële taal van de Europese Unie verliezen. Weliswaar hebben Ierland en Malta als voertaal Engels, maar hebben ze als taalregiem gekozen voor respectievelijk Iers en Maltees. De Europese wetgeving bepaalt dat elke lidstaat een officiële taal mag opgeven. Indien het VK zich uit de EU terugtrekt, zal ook het Engels als officiële taal dienen te verdwijnen.

Ondertussen is het wel zo dat het Engels een van de belangrijkste werktalen bij de Europese instellingen is en wellicht als het meest dominante taalregime op het Europees niveau moet worden bestempeld. Als men het Engels toch als een officiële taal wil handhaven, moet de wetgeving door de resterende lidstaten unaniem worden veranderd. Volgens een aantal andere bronnen zou het eventueel mogelijk zijn de Europese taalwetgeving minder streng uit te leggen. De Ierse regering heeft laten weten het niet eens te zijn met de strenge uitleg van de regels. Hier en daar wordt de verwachting uitgesproken dat Nederland na een Brexit minder zal verengelsen. Dit lijkt niet aannemelijk. De meeste verengelsing komt uit Amerika. Bovendien zal onze omgang met het VK niet veel anders zijn dan voor de Brexit.

Gemeenten nog niet streng met taalregels Participatiewet

Sinds begin 2016 bepaalt de wet dat het taalniveau van nieuwkomers in de bijstand getoetst wordt en sinds 1 juli 2016 geldt dit ook voor mensen die al langer bijstand ontvangen. Zie ook Participatiewet artikel 18b. Wie het taalniveau van een 12-jarige niet haalt, moet aan de bak om de taal te leren. En wie dat niet doet, kan worden gekort op de bijstand en na een jaar zelfs de bijstand verliezen. Het idee daarachter is dat een goede taalbeheersing de kansen op werk vergroot. Bijna alle gemeenten toetsen inmiddels het taalniveau van bijstandsgerechtigden, maar bijna geen enkele bijstandsgerechtigde die niet voldoet aan de taaleisen wordt gekort op zijn uitkering. Ook verschilt het sterk hoeveel moeite gemeenten doen om het taalniveau te controleren.

Veel gemeenten vinden dat de nieuwe regels weinig toevoegen, omdat ze (de gemeenten) toch al werken aan een betere beheersing van het Nederlands. Ongeveer een derde ziet het nut ervan helemaal niet in. Bovendien is er vaak geen extra geld beschikbaar voor bijvoorbeeld een taal cursus. In Rotterdam is de groep die niet voldoet aan de taaleisen het grootst. Rotterdam verwacht nog zeker 2,5 jaar nodig te hebben om alle ruim 39.000 uitkeringsgerechtigden te toetsen. Ook andere gemeenten melden dat ze nog veel werk te verzetten hebben.

Bovenstaande is ontleend aan een onderzoek van de NOS (NOS 19 augustus) waaraan 170 gemeenten meededen. Wat valt hiervan te denken? De wet is van toepassing vanaf 1 januari 2016. Dus is het erg vroeg om al een conclusie te trekken, maar afgaande op de antwoorden van de gemeenten is de verwachting niet hoog gespannen. De indruk bestaat dat de gemeenten met veel tegenzin de wet uitvoeren en waar dat kan de wet saboteren. Dat daarbij niet alleen praktische overwegingen (geld, tijd) maar ook politieke overwegingen een rol spelen, lijkt voor de hand liggen. Het zal niet de eerste keer zijn dat gemeenten een wettelijke regeling saboteren. Het is een trieste zaak. De landelijke politiek neemt voor een keer een flinke beslissing en vervolgens wordt deze door de lagere overheden gesaboteerd.

En dan te bedenken dat het nog om een kleine stap gaat. Er kan en moet veel meer gebeuren. Als voorbeeld kan dienen de situatie in Vlaanderen. In Vlaanderen bestaat al geruime tijd een wet inzake taal- en inburgeringsvoorwaarden in de sociale huur. In de loop van 2016 zal naar verwachting de wet gewijzigd wor-

den. Van taalbereidheid (een inspanningsverbintenis) wordt overgestapt op taalkennis (een resultaatsverbintenis). Het gaat hier om een verplichting. Voldoet men niet aan de verplichtingen, komt men niet in aanmerking voor een sociale huurwoning.

Taalunie heeft zaakjes niet op orde

De Taalunie is de door Nederland en Vlaanderen betaalde instantie om te waken voor de Nederlandse taal. Het gaat om het onderhouden en het bevorderen van de Nederlandse taal en het bevorderen van de taal in het buitenland. In de afgelopen jaren is vaak te horen geweest dat de Taalunie niet aan haar taken voldoet. Nu komt de kritiek van de Adviesgroep Financiële Openheid in zijn rapport van 31 maart 2016. De AFO was ingesteld om te onderzoeken of de bezuinigen van de Taalunie op het onderwijs Nederlands in het buitenland naar verhouding zijn doorgevoerd. Dat blijkt het geval te zijn. Tegelijkertijd doet de AFO aanbevelingen over de werking van de Taalunie als geheel.

De conclusies van de AFO gaan over 'bezuinigingen afgelopen jaren internationale neerlandistiek', 'personeelskosten ten opzichte van de totale bestedingen', 'inrichting financiële huishouding Taalunie', en 'procedures evenwichtige toewijzing van middelen'. De beleidsreactie van beide regeringen sluit zich in grote lijnen aan bij de conclusies van het rapport. Aanvullend wordt gesteld: 'Daarnaast is verdere concentratie op beleid in plaats van uitvoering noodzakelijk'.

In juni 2016 is wederom een rapport uitgekomen. Deze keer van de 'Externe Visitatiecommissie Taalunie'. De conclusies luiden: 'urgentie, daadkracht en prioritering ontbreken', 'weinig smart' (blijkt te doelen op slim werken), 'een teveel naar binnen gerichte organisatie', 'lege communicatie', 'overlap rollen en taken' en 'zwaar opgetuigd'.

De aanbevelingen luiden: 'herstel de vertrouwensbreuken', 'geen woorden maar daden', 'luiken open', 'leg eenduidige rol en taken van Taalunie vast', 'onderzoek naar ander bestuursmodel voor Taalunie' en 'richtlijnen visitatiecommissie'. Het Comité van Ministers geeft ten slotte een zogenaamde beleidsreactie. Het CvM constateert dat de uitkomsten van de evaluatie, samen met het rapport van de Adviescommissie Financiële openheid, de contouren van een nieuwe fase voor de Taalunie schetsen. De Taalunie moet ondermeer dienstbaar zijn aan de overheden in Nederland en Vlaanderen en aan haar werkveld, waaronder dus de internationale neerlandistiek. Verder moet de Taalunie sober met de middelen omgaan. Zoals dat heet 'in goed overleg', trekt de commissie de conclusie dat de nieuwe fase ook een nieuwe algemeen secretaris vraagt. Exit de huidige algemeen secretaris Geert Joris dus.

Er staan veel nuttige zaken in beide rapporten. Het zal best zijn dat er veel mis is bij de Taalunie als organisatie. Wat opvalt in beide rapporten is de enorme hoeveelheid woorden die nodig zijn om alles te duiden. Het taalgebruik is omslachtig, verhullend en voor een buitenstaander nauwelijks te begrijpen. Belangrijker is de vraag of beide rapporten bijdragen aan een oplossing van de echte tekortkomingen van de Taalunie. Het grote bezwaar tegen de Taalunie is dat zij onvoldoende optreedt als hoeder van de positie van de Nederlandse

taal. De Taalunie zou moeten opkomen voor het behoud van de taal in het gemeenschappelijke taalgebied. Dat doet zij niet. Er wordt niet gestreden tegen de verengelsing van de samenleving, met name in het onderwijs. Tweetalig basisonderwijs, Engels voertaal in het hoger onderwijs, tekortschietend onderricht van het Nederlands in de scholen, enz.. De Taalunie zou de betrokken overheden moeten ondersteunen in hun taalbeleid. Dat doet zij niet, afgezien van het feit dat de vraag gesteld kan worden of de overheid wel een taalbeleid hééft.

Op deze terreinen faalt de Taalunie. Beide rapporten gaan voorbij aan het echte probleem. Een bijkomend probleem is de houding van de politiek. Er ontbreekt in de politiek de behoefte om met de Taalunie een andere kant op te gaan. Het is te hopen dat in de aanloop naar de verkiezingen voor een nieuwe Tweede Kamer weer ruimte ontstaat voor een inhoudelijke koerswijziging bij de Taalunie.

Woordenlijst

Backbencher	Minder belangrijk parlementslid
Break-even draaien	Uit de verliezen komen, quitte spelen
Collateral damage (oorlog)	Nevenschade, niet bedoelde schade
Facelift	Opfris- of opknapbeurt, verjongingskuur
Hotspot	Brandpunt, trekpleister, gevaarlijke plek
It is all in the game	Risico van het vak, hoort bij het spel
Iemand of iets in de spotlights zetten	Iemand of iets in de schijnwerpers zetten
Keuzestress	Keuzedruk
Penny wise, pound foolish	Oordje wijs en stuivertje zot
Re-enactor (historische gebeurtenissen naspelen)	Historische-rollenspeler
Start-ups	Starters/Beginnende bedrijfjes/ ondernemers
Slash	Deelstreep, schreef
Speeddaten	Flitsgesprekken voeren, korte kennismaking
Handboek for dummy's	Handboek voor beginners
Softe benadering	Halfzachte, slappe, weke benadering
Snackbar	Snelbuffet, friettent
Stand (tentoonstelling)	Uitstalling, presentatie, beursplek, kraam
Trendwatcher	Trendaangever, -voorspeller, Ontwikkelingsspeler
USB-stick	USB-sleutel (naar het Frans)
Met een hint van peper	Met een vleugje peper

In Eindhoven is men kennelijk de weg kwijt na de vele protesten tegen het Engels op plakkaats langs de weg. Er is nu een mengeling van Engels en Duits gebruikt!

STICHTING TAALVERDEDIGING

Postbus 7837, 1008 AA Amsterdam

E-post: info@taalverdediging.nl

Webstek: <http://www.taalverdediging.nl>

Voorzitter: M.R. Bas, secretaris: T. Hoevers,
penningmeester: D.S.P. Mantione,
plaatsvervangend penningmeester:
M.C. Heitmeier

Bankrekening:
NL86INGB0007412861 te Voorschoten

Het begunstigersbedrag met abonnement
Nieuwsbrief is vanaf €15,- per jaar
Giften zijn dikwijls voor Nederlandse ingezetenen aftrekbaar bij de belasting.

De Stichting is erkend als
Algemeen Nut Beogende Instelling
Stichting Taalverdediging is statutair politiek,
godsdienstig en maatschappelijk neutraal
en ontvangt geen overheids subsidie
ISSN: 2211-5013